

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
1.2 Kar	FIZIKA KAR
1.3 Intézet	FIZIKA INTÉZET - MAGYAR TAGOZAT
1.4 Szakterület	Fizika
1.5 Képzési szint	Licensz
1.6 Szak / Képesítés	Fizika

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	FLM1201 - Termodinamika és hőtan / Termodinamică și căldură / Thermodynamics and Heat						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	lect. dr. Sándor Bulcsú						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	lect. dr. Sárközi Zsuzsa						
2.4 A laboratóriumi gyakorlatért felelős tanár neve	lect. dr. Sárközi Zsuzsa						
2.5 Tanulmányi év	1	2.6 Félév	2	2.7 Értékelés módja	E	2.8 Tantárgy típusa	DF

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	7	melyből:					
3.2 előadás	3	3.3 szeminárium	2	3.4 laboratóriumi gyakorlat	2		
3.5 Tantervben szereplő össz-óraszám	98		melyből:				
3.2 előadás	42	3.3 szeminárium	28	3.4 laboratóriumi gyakorlat	28		
A tanulmányi idő elosztása:							óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása							14
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás							3
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása							28
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)							4
Vizsgák							6
Más tevékenységek:							1
3.9 Egyéni munka össz-óraszama							56
3.10 A félév össz-óraszama							154
3.11 Kreditszám	6						

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	mechanika előadás/szeminárium/laborgyakorlaton való részvétel
4.2 Kompetenciabeli	matematika érettségi minimumfeltételei

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	- előadóterem, tábla/whiteboard, színes kréta/marker, demonstrációs kísérleti berendezések a szertárból, projektor, ernyő, számítógép, online oktatási platform (Moodle/Teams)
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	- szemináriumterem, tábla, példatárak, videokonferencia platform (Zoom/Teams), online oktatási platform (Moodle/Teams)

5.3 A laboratóriumi gyakorlatok lebonyolításának feltételei	- felszerelt laboratórium, számológép, kísérlet-leírások (laboratóriumi jegyzet), online oktatási platform (Moodle/Teams)
---	---

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

6.1 Szakmai kompetenciák	<p>C1. A fizika törvényeinek és elveinek megfelelő azonosítása és használata.</p> <p>C2. Adatelemző és adatfeldolgozó szoftvercsomagok és informatikai rendszerek használata.</p> <p>C3. Fizika feladatok adott feltételek mellett történő megoldása, numerikus és statisztikai módszerek segítségével.</p> <p>C4. Fizikai ismeretek alkalmazása úgy kapcsolódó területekről származó feladatokban, mint megszokott laboratóriumi eszközökkel végzett kísérletek esetén.</p> <p>C5. Oktató, tudományos és népszerűsítő jellegű információk elemzése és kommunikálása a fizikában. Szoftverek és virtuális eszközök fejlesztése és használata fizikai feladatok megoldásában.</p> <p>C6. Fizikai kérdések interdiszciplináris megközelítése.</p>
6.2 Transzverzális kompetenciák	<p>CT1. Szakmai feladatok hatékony és felelősségteljes ellátása a deontológiai jogszabályok betartásával.</p> <p>CT2. Csapatmunkában való hatékony részvétel különböző beosztásokban. A szakmai szerepek és felelősségek munkacsoporton belüli azonosítása, hatékony kommunikációs technikák alkalmazása, illetve csapatmunkában való hatékony részvétel különböző beosztásokban.</p> <p>CT3. Az információk, a kommunikációs források és a szakmai képzések hatékony felhasználása úgy anyanyelven, mint idegennyelven is. Továbbtanulásra való lehetőségek felismerése, az erőforrások és a tanulási technikák kamatoztatása a szakmai előmenetel érdekében.</p>

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	logikus gondolkodás fejlesztése, mérés-technikai ismeretek elsajátítása
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • a diák tudja alkalmazni az elsajátított hőtani fogalmakat, • ismerje fel a hőtani törvényeket és ok-okozati összefüggéseket a mindennapi életben is, • tudjon magasabb szintű hőtan-feladatot megoldani, • tudjon középiskolai szintű feladatot összeállítani, • ismerjen alapvető mérési módszereket, • tudja megbecsülni és értékelni egy mérés pontosságát, • legyen jártas a kísérleti módszerek használatában és a laboratóriumi jegyzőkönyv írásában

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
-------------	----------------------	--------------

<p>1. Bevezető. Kinetikai hőelmélet, állapothatározók. A termodinamika posztulátumai. Hőmérséklet. Az ideális gáz nyomása. Az ideális gáz állapotegyenlete.</p> <p>2. A molekulák sebesség és energia szerinti eloszlása. A molekulák jellegzetes sebességei. Közepes szabad úthossz.</p> <p>3. Hőmennyiség, munka, a termodinamika első főtétele. Fajhő, molhő. Az ideális gáz térfogatváltozásakor végzett munka. Adiabatikus és politrop folyamat.</p> <p>4. Transzport-jelenségek. Diffúzió, hővezetés, belsőúrlódás.</p> <p>5. Vákuumtechnika. Reális gáz, állapotdiagramok, állapotegyenlet.</p> <p>6. Kritikus állapothatározók. A reális gáz belső energiája. Gázok cseppfolyósítása, rendkívüli fizikai jelenségek alacsony hőmérsékleten.</p> <p>7. Molekuláris jelenségek folyadékokban Párolgás. Felületi jelenségek. Felületi feszültség, határfelületi feszültség, hajszálcsővesség.</p> <p>8. Oldatok, ozmózis. A termodinamika második főtétele. A hőerőgép modellje, Carnot-féle körfolyamat.</p> <p>9. Entrópia. Az entrópia fizikai jelentése. Abszolút negatív hőmérséklet.</p> <p>10. Körfolyamatok, termodinamikai potenciálok módszere. Gibbs-Helmholtz egyenletek.</p> <p>11. A sugárzás termodinamikája. A termodinamikai egyensúly általános feltétele.</p> <p>12. A termodinamikai egyensúly egyedi feltételei. Heterogén termodinamikai rendszer egyensúlyának feltétele, Gibbs-féle fázisszabály.</p> <p>13. Fázisátalakulások: első, másodfajú.</p> <p>14. A termodinamika harmadik főtétele. Az abszolút nulla hőmérséklet kérdése.</p>	<p>- előadás, szemléltetés, demonstrációs kísérletek</p>	<p>- az előadások látogatása nem kötelező, de ajánlott</p>
--	--	--

Könyvészet

- Filep Emőd, Néda Árpád: Hőtán, 2003, Ábel Kiadó, Kolozsvár
- A. N. Matveev: Molecular Physics, 1985, Mir Publishers Moscow
- A. C. Zemansky: Heat and Thermodynamics, 1968, McGraw-Hill B.C
- Néda Árpád: Hőtán I-II, 1987, Editura U.B.B., Kolozsvár
- Tichy Géza, Kojnok József: Hőtán, 2001, Typotex kiadó, Budapest
- Budó Ágoston: Kísérleti fizika I., 1970, Tankönyvkiadó, Budapest
- R. Feynman, R. Leighton, M. Sands: Mai fizika IV, 1970, Műszaki könyvkiadó, Budapest
- Pop Iuliu: Fizica generala, 1970, Ed. Did. si Ped. Bucuresti
- Gábos Zoltán: Termodinamica fenomenologica, 1959, Ed. Acad. Bucuresti

8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
-----------------	----------------------	--------------

<ol style="list-style-type: none"> 1. Hőtágulás. Hőmérséklet-meghatározás. 2. Az ideális gáz állapotegyenlete, állapotváltozások. 3. A molekulák sebesség és energia szerinti eloszlása. A molekulák jellegzetes sebességei. 4. Hőmennyiség, munka, a termodinamika első főtétele. 5. Adiabaticus és politropikus folyamatok. 6. Transzport-jelenségek. Diffúzió, hővezetés, belsőúrlódás. 7. Reális gáz. Van der Waals-modell. 8. Felületi feszültség, határfelületi feszültség, hajszálcsőesség. Görbületi nyomás. 9. A termodinamika második főtétele. A hőerőgép modellje, Carnot-féle körfolyamat. 10. Fontosabb körfolyamatok. 11. Körfolyamatok. 12. Entrópia. 13. Körfolyamatok, termodinamikai potenciálok módszere. 14. Termodinamikai potenciálok módszere. 	<p>- feladatmegoldás, egyéni és csoportmunka, irányított beszélgetés</p>	<p>- a szemináriumokon való részvétel kötelező, maximum három hiányzás megengedett - minden szemináriumon a hallgatók házi feladatot kapnak, amit a következő alkalomra elkészítenek; ezekre kapott osztályzatok átlaga teszi ki a végső jegy 15 %-át.</p>
<p>Könyvészet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Füstöss László: Hőtán feladatok, Műegyetemi Kiadó, Budapest, 1998 • C. Plavitu, I. Petrea et al.: Fizica moleculara – probleme, Ed. Didactica si Pedagogica, Bucuresti, 1978 		

8.3 Laboratóriumi gyakorlatok	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
<ol style="list-style-type: none"> 1. Munkavédelmi szabályok. Csoportbeosztás. Mérés és hibaszámítás. 2. Fajhő meghatározása. 3. Hőtágulási együttható meghatározása. 4. Az ideális gáztörvények ellenőrzése. 5. Sebességeloszlás modellezése Galton-táblával. 6. A levegő adiabaticus kitevőjének meghatározása. 7. Laboratóriumi kollokvium. 8. Felületi feszültség meghatározásának módszerei. 9. Oldatok felületi feszültségének koncentrációfüggése. 10. A hővezetési együttható meghatározása. 11. Gázok belső súrlódási együtthatójának meghatározása. 12. Párolgáshő mérése. 13. Laboratóriumi kollokvium. 14. Kimaradt kísérletek 	<p>- egyéni és csoportos munka kis, 2-3 fős csoportokban, irányított beszélgetés</p>	<p>- a laboratóriumi gyakorlaton való részvétel kötelező - a félév során egy hiányzás megengedett - pótlási lehetőség más laborcsoporttal vagy közös megegyezés alapján egyetlen alkalommal a félév során</p>
<p>Könyvészet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Néda Árpád, Járai-Szabó Ferenc, Sárközi Zsuzsa, Deák Róbert: Laboratóriumi jegyzet – Mechanika, Hőtán, Presa Universitara, Kolozsvár, 2006 		

9. Az epiztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

A tantárgy célkitűzések felállításánál, annak tartalmi tervezésénél és a sikeres teljesítési feltételek megadásánál az iskolai oktatás és a Babeş-Bolyai Tudományegyetem földrajzi szomszédságában és vonzáskörében található tudományegyetemek (Universitatea Bucureşti, Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iaşi, Eötvös Loránd Tudományegyetem Budapest, Debreceni Tudományegyetem, stb.) tanterveit és tananyagait, illetve a kutatóintézetek (Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Tehnologii Izotopice și Moleculare INCDTIM Cluj-Napoca, stb.) és a különböző magáncégek vagy magánvállalatok (Bosch, Continental, Codespring, Emerson, stb.) munkapiaci igényeit vettük figyelembe.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok / 10.2 Értékelési módszerek / 10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadás anyagának ismerete és megértése / <ul style="list-style-type: none">• évközi felmérő feladatokból két alkalommal: 20%• írásbeli vizsga feladatokból: 20%• szóbeli vizsga: 30%
10.5 Szeminárium	Házi feladatlapok helyes megoldása / hetente beadott házi feladatok kritériumrendszer szerinti pontozása: 15%
10.6 Laboratóriumi gyakorlatok	Laboratóriumi jegyzőkönyvek kiértékelése / a hetente leadott laboratóriumi jegyzőkönyvek közös kiértékelése: 5% Gyakorlati jártasság megszerzésének ellenőrzése / szóbeli és gyakorlati vizsga (kollokvium két alkalommal): 10%
10.7 A teljesítmény minimumkövetelményei	
Jelenlét: <ul style="list-style-type: none">• A szemináriumi és laborgyakorlati részvétel kötelező (legfennebb 3 szemináriumi, illetve 1 laborgyakorlati igazolatlan hiányzás engedélyezett). A minimális átmenő jegy megszerzéséhez: <ul style="list-style-type: none">• Laboratóriumi gyakorlatok: jegyzőkönyvek elkészítése, átmenő osztályzat elérése a kollokviumi vizsgákon.• Házi feladatlapok: átmenő osztályzat elérése a hetente beadott házi feladatokból.• Írásbeli vizsga feladatmegoldásból: átmenő osztályzat elérése a feladatmegoldás ellenőrzése során.• Szóbeli vizsga: az írásbeli vizsgát követő szóbeli vizsgára csak az a diák jelentkezhet, aki az előbbi feltételt teljesítette. A szóbeli vizsgán minimum-követelmény a bevezetett fogalmak (definíciók) 50%-ának ismerete.	

Előadás felelőse

lect. dr. Sándor Bulcsú

Szeminárium felelőse

lect. dr. Sárközi Zsuzsa

Laboratóriumi gyakorlat felelőse

lect. dr. Sárközi Zsuzsa

Kitöltés dátuma

2023-06-01

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2023-09-28

Intézetigazgató

conf. dr. Járai-Szabó Ferenc